

Poljski pisatelj **Jerzy Pilch** (1952) je študiral poljski jezik in književnost, priljubljen pa je postal v času vojnega stanja kot avtor zabavnih, satiričnih feljtonov. Za roman *Pri mogočnem angelu*, ki je v slovenščini izšel leta 2004, je leta 2001 prejel najuglednejšo poljsko literarno nagrado NIKE. Po romanu *Seznam prežuštnic*, ki je v slovenskem prevodu izšel leta 2012, je bil leta 1994 v režiji Jerzyja Stuhra posnet film, pri katerem je Pilch sodeloval kot scenarist in igralec. Zaradi podobnega anekdotičnega sloga Pilcha primerjajo s Hrabalom in Kundero, njegov jezik je mestoma celo arhaičen, biblično vznesen in oplemeniten s komentariji in najrazličnejšimi referencami.

Jerzy Pilch

Drugi užitki

Odlomek iz romana

I.

Ko je v letu Gospodovem 1990 doktor veterine Pavel Kohoutek pogledal skozi okno in zagledal svojo trenutno žensko, kako stopa po vrtu, je zaradi svoje rahlo vzvišene vdanosti v usodo pomislil, da se mu je zgodilo nekaj, kar bi moralo biti vsakomur v opomin. Kohoutkova trenutna ženska je imela oblečen temno moder plašč, njeno božansko glavico je prekrival zašiljen klobuček, gromozanski kovček, ki ga je vlekla za seboj, pa je v beli novembrski travi puščal temno progo dokončnega poraza.

Četudi bi prišla le za kratek čas, da bi se z menoj pogovorila, četudi bi me samo mimogrede in nenapovedano obiskala, že to bi bilo dovolj za razburljivo zgodbo, je pomislil Kohoutek. In ta zgodba bi si že sama po sebi zaslužila objavo v knjigi. Toda Kohoutkova trenutna ženska ni prišla na obisk. Vlekla je kovček oberoč, na vitkih ramenih pa je nosila do roba napolnjen nahrbtnik. Čeprav jo je Kohoutek poznal komaj sedemnajst tednov, je dobro vedel, kaj ima v kovčku in kaj v nahrbtniku. V kovčku so bile knjige,

v nahrbtniku pa vrsta njenih oblačil in potrebščin. Če je Kohoutek zaprl oči, si je lahko predstavljal sleherno stvar, ki jo je prinesla s seboj, zlahka je zmogel naštetati vse dele njene garderobe: sedem črnih spodnjih majic, dve beli bluzi, dve moški srajci kaki barve, siva trenirka z belimi obšitki, tri črna minikrila, kavbojke, dvojne plesnih čevljev z nizko peto, škornji do kolen, ki jih je trenutna ženska podedovala po materi, črn puli, siv moški telovnik iz tvida, v katerem je bila videti čudovita, hlačne nogavice in na desetine izključno belih hlačk različnih krojev. Da, Kohoutkova trenutna ženska je zložila vse svoje imetje in prišla, da bi po sedemnajstih tednih strašljivo mučnih kratkotrajnih srečanj končno za vselej zaživela s Kohoutkom. Poravnala je račun, pospravila sobo, s police snela vse poljske izdaje knjig Milana Kundere, Brochovega *Skušnjavca*, Tatarkiewiczzevo *Zgodovino filozofije*, pesniške zbirke Stanisława Barańczaka in Ryszarda Krynickega. S kančkom izrojene tankovestnosti je s seboj vzela tudi zbrana dela najpomembnejšega živečega poljskega pisatelja, ki ga je oboževala tako v bralskem kot v platonskem smislu, Kohoutek pa nanj ni bil ljubosumen zgolj platonsko, Kohoutek je bil nanj ljubosumen do obisti in dobro se je zavedal, koliko je ura: najpomembnejši živeči poljski pisatelj je spadal v nesmrtno generacijo neutrudnih lovcev na ženske. Skratka – Kohoutkova trenutna ženska je zložila svoje stvari in knjige, oddala ključne lastnici, odšla na postajo PKS, kupila vozovnico in se odpeljala v Kohoutkov rojstni kraj. Še nikoli prej ni bila tam, toda iz Kohoutkovega pripovedovanja je odlično poznala to naselje, v katerem so prebivali izključno augsburški evangeličani.

Kohoutek ima nepopoljšljivo navado, da svojim trenutnim ženskam z obilico čustev pripoveduje o Cieszyński deželi. One pa so zazrte vanj, kot pravi Kohoutek, zaman trudijo obrzdati svoje neizmerno navdušenje, medtem ko jim on slikovito opisuje kraje, kot so Partecznik, Dziechcinka in Jurzyków. Pripoveduje jim o hiši, ki jo je zgradil njegov praded, mesarski mojster Emilian Kohoutek, ter o vrtu, ki je bil nekoč dvorišče velike klavnice. Kohoutek se seveda dobro zaveda, da navada, da trenutnim ženskam pripoveduje o rojstnem kraju, ni samo čustvene narave. Kohoutek se zaveda, da je ta navada tudi pogubna. Vsaj kar se tega primera tiče, razmišlja Kohoutek, medtem ko opazuje svojo trenutno žensko, kako stopa čez vrt, vsaj kar se tega primera tiče, zagotovo obstajajo razlogi, da človek razmišlja o pogubi. Nikakor ji ne bi smel pripovedovati o Cieszyński deželi, niti besedice ji ne bi smel povedati o sebi, ne bi ji smel dati naslova, imena, priimka, ne bi smel pristati na vse, ji obljubljal neobstoječih stvari in nasploh ne bi smel preživljati časa v njeni nori družbi.

Vsa ta retorično prazna in na srečo kratkotrajna Kohoutkova obžalovanja so bila seveda zaman. Nikakor se ne bi smel usesti na hitri avtobus linije A. Nikakor ne bi smel kar naprej krožiti med prvo in končno postajo. Nobenih vprašanj ne bi smel zastavljati, še posebej pa ne bi smel zastaviti prvega vprašanja. Oprostite, lepo prosim, kaj pa berete? Ne bi smel mučiti osrednjega živčnega sistema s prekomernimi odmerki sveta. In pika. Kohoutek je zaslišal, morda pa celo sam zašepetal prve verze velike žalostinke; glavo mu je prešinil spomin na pošastno notranjost hitrega avtobusa linije A, kjer jo je prvič zagledal, to pa je bilo tudi vse. Za druge, v slogovnem oziru prav gotovo najlepše dele žalostinke, ni bilo časa. Kohoutek je gledal svojo trenutno žensko, kako stopa čez vrt, njegovi možgani so delovali z ubijalsko natančnostjo. Kohoutek se je spraševal, ali jo je kdo od stanovalcev že opazil.

Kohoutkovo trenutno žensko bi lahko opazila njegova mama. Lahko bi jo opazil Kohoutkov oče. Lahko bi jo opazila pastorjeva žena ali pastor. Lahko bi jo opazila gospa Vanda ali mama gospe Vande. Lahko bi jo opazila Oma – Kohoutkova babica. Gospoda načelnika, Kohoutkovega dedka, bi lahko globok vdih svežega zraka napolnil tudi s prepričanjem, da se po vrtu sprehaja nekdo, ki je s Kohoutkom povezan. Kohoutkovo trenutno žensko bi lahko videl tudi njegov otrok in lahko bi jo opazila celo njegova žena. Vsi bi jo lahko opazili. Toda ob kančku sreče ali bolje rečeno ob obilici sreče je mogoče, da je ni opazil nihče. Potekale so zadnje priprave na praznovanje Ominega rojstnega dne, ki je bil naslednjega dne, pozornost stanovalcev pa je bila že vse od jutra oziroma od prejšnjega večera usmerjena na dvolitrski kozarček govejih polpetov, ki jih je nekam skrila Oma, Kohoutkova babica. Zadeva je bila nujna, kajti polpeti so imeli rok uporabe osem dni. Od časa nakupa sta minila že dva dneva. Čas se je neusmiljeno nagibal k definitivnemu koncu – dvolitrski kozarček govejih polpetov, ki jim je potekel rok uporabe, je predstavljal med žvepljenimi plameni dokončno izgorelo večnost.

Na sled polpetov, za katerimi ni bilo ne duha ne sluha, je vse napeljala pastorjeva žena, ki je pri večerji vprašala, kaj je s polpeti. "S kakšnimi polpeti?" je z vprašanjem na vprašanje odgovorila Kohoutkova mama. "Po polpetih, ki sem jih kupila včeraj, sprašujem, saj imajo rok uporabe samo osem dni, minila pa sta že dva dneva."

"Oma," se je Kohoutkova mama obrnila na Omo, Kohoutkovo babico; mama je sedela zraven nje in navadno zaradi Omine gluhotе še enkrat glasno in razločno ponavljala, kar se je govorilo za mizo; Kohoutku, ki bi ga bilo težko imenovati nepristranska priča dogodkov, se je vedno zdelo,

da med stanovalci obstaja skrivnostna navada širjenja novic od ust do ust. "Oma, kaj je s polpeti, ki jih je včeraj kupila pastorjeva žena? Sprašujem, saj imajo rok uporabe le osem dni."

"V hladilniku so," je odgovorila Oma.

To se je zgodilo včeraj, toda Kohoutek se tega spomni tako dobro, kot da bi se zgodilo danes. Kohoutek vidi samega sebe: da, to je on! Kohoutek! Kohoutek vstane izza mize, se poda v shrambo, odpre hladilnik in pogleda vanj. Mnoge jedi so na policah, osvetljenih s polarno svetlobo, toda govejih polpetov tam zagotovo ni.

Ko se je izkazalo, da polpetov tudi na drugih, smrtnikom dostopnih mestih ni, je vsem postalo jasno, kar so tako ali tako slutili. Polpeti so morali deliti usodo hrenovk, frankfurtskih klobas, cmokov, paštet, dimljenih piščancev, pečenk, vampov, klobas in mnogih drugih jedi, ki jih je skrbno in za vse večne čase skrila Oma.

S potekom včerajšnjega iskanja si Kohoutek še vedno beli na šipo naslo-njeno glavo. Čeprav se je vse to dogajalo včeraj, se zdaj Kohoutku zdi, kakor da bi se dogajalo pred leti. Iskali so ves včerajšnji večer in vse današnje popoldne. Toda sčasoma je med nestrpnimi iskalci želja po iskanju zaradi neuspešnosti delovanja začela plahneti. Spektralna znamenja naveliča-nosti, nejevolje in celo upora so se počasi začela pojavljati nad glavami naveličanih brskačev.

Pastorjeva žena pri iskanju pravzaprav sploh ni sodelovala. Takoj po kosilu, ki je bilo sestavljeno iz gobove juhe z rezanci, telečjih kotletov, solate iz rdeče pese, krompirja ter češnjevega kompota, takoj po tem, ko so pogoltnili zadnji grizljaj in uspešno izpljunili peško zadnje češnje na krožnik, se je pastorjeva žena, jezna in živčna zaradi zmede – ki je nastajala bodisi zaradi naraščajoče bodisi zaradi padajoče vneme pri iskanju –, preoblekla in odpravila v župnišče na ženski krožek. Pastor je oznanil, da bo preveril, ali je lonček morda skrit za knjigami v njegovem kabinetu. Z malce pretirano skrbnostjo je za seboj zaloputnil belo lakirana vrata in v prostoru je pri priči zavladala smrtna tišina, ki je jasno dokazovala, da ga je spet popadel navdih in v nenavadni naglici stresa iz rokava črke in besede, medtem ko piše eno svojih gorečih pridig. Potem ko je skrila polpete, se je Oma tudi sama potuhnila neznano kam, pravzaprav najverjetneje tja, kamor se je imela navado potuhniti. Kohoutkova žena se je učila tujih jezikov. Kohoutkov otrok je gledal satelitsko televizijo. Dedek je spal mokre sanje kratkovidneža, ki mu je edino v snu dano videti z daljne perspektive. Gospa Vanda je igrala violino, njena mama pa je kukala skozi ključavnico, kajti gospa Vanda je včasih, namesto da bi vadila, igrala preproste odlomke

na pamet, medtem ko je brala na notnem stojalu razprostrti ljubezenski roman – skratka, vse je bilo tako kakor vedno.

Edino Kohoutkovi starši niso nehali iskati. V tem trenutku so bili na podstrešju. Od zgoraj se je slišalo premikanje pohištva, škripanje odpirajočih se omar in potegovanje predalov – posebni zvoki, ki se običajno pojavijo pri iskanju najskrivnejših sefov. Kohoutek je dobro vedel, kako trmasti so lahko njegovi starši in da zlepa ne bodo v obupu dvignili glav in pogledali skozi okno. Vsekakor ni smel več izgubljati časa.

Kohoutkova trenutna ženska je stopala čez vrt, ki je bil nekoč dvorišče velike klavnice. Na ramenih je nosila poln nahrbtnik oblačil, za seboj je vlekla kovček s knjigami.

Kohoutek je stekel v pritličje, neslišno se je pretihotapil skozi predsobo, odmaknil desko v opažu in se skozi ozek skrivni prehod, ki ga je zadnjič uporabil pred tridesetimi leti med razposajenimi otroškimi igricami, prebil na verando. Vonj po jabolkah je spominjal na mogočnost jesenskega grmenja. Kohoutek je odrinil vrata verande, ki so bila zastekljena z oranžnimi stekelci, in njegova stopala so se za hip spočila na zbledeli novembrski travi. Stekel je okoli hiše na srečanje. Ne po svoji volji gnan se je odpravil na najbolj apokaliptičen zmenek svojega življenja.

II.

Kohoutku se je vedno zdelo, da je bil Omin rojstni dan praznik, ki je bil večji od predbožične večerje, večji od posta za veliki petek, večji od velikonočnega zajtrka, večji od večerje za silvestrovo, večji od novoletnega kosila, večji od dneva reformacije.

V novembrskem popoldnevu, na Omin rojstni dan, so stanovalci in gostje sedeli za mizo. Oma, ki je bila oblečena v temno modro obleko iz nestrojene kože in je imela čez ramena vržen kožušček, je z resnim izrazom, brez kančka nasmeška, poslušala zdravice. Kohoutkova mama, žena in nekatere od povabljenih gospa so krožile med jedilnico in kuhinjo ter prinašale nove in nove jedi. Gospa Vanda je igrala violino. Pele so se pesmi iz starih cerkvenih pesmaric. Doktor Oyermach je imel govor za govorom.

Omin rojstni dan je bil uvod, vrhunec in zaključek velikega celoletnega garanja. Že naslednjega dne so se nekatere od nedotaknjenih jedi vrnile v zamrzovalnik. Rezervne, za vsak primer pripravljene prte je mama še enkrat zlikala in položila na njihova večna mesta v omaro za perilo. Lepenka, na katero je oče narisal načrt mize in označil mesta, kje kdo sedi, ter

kos pisarniškega papirja, na katerega je napisal točen potek praznovanja Ominega rojstnega dne – religiozni del, molitev, številka pesmi, zdravice, govori, zaporedje jedi –, sta se skrbno zložila in spravila v kredenco. Tam sta ostala shranjena le za kratek čas, za trenutek, ki je trajal komajda eno leto. Leto, ki je z vrtoglavo hitrostjo skupaj z vročino, deževjem in snežnimi viharji puhtelo nad streho hiše.

Komaj dva tedna po Ominem rojstnem dnevu se je začel advent in priprave na praznike so potekale z dvojno energijo. Kohoutek se je mnogokrat prebudil ob tistem najtemnejšem času, že ob četrti uri zjutraj, v temini vranje črne noči, osvetljene samo z redkimi lučmi, ki so svetile v dolini zdraviliškega okraja. Zaslišal je odmeve, ki so prihajali iz kuhinje; od tam je prihajal tudi vonj po pecivu. Prazniki so se bližali in minevali v strašni naglici. Stanovalci so sedli k predbožični večerji, odšli spat, ob svitu pa so Omo posadili na gugalni stol, jo prekrili z odejami in pleti. Na nekakšnem prazničnem vozilu, narejenem iz stoletja starega pohištva, na nekakšnih poročnih saneh so odpeljali nesmrtno, četudi komajda premikajočo se Omo na zornice. Potem je sledilo božično kosilo, za silvestrovo pa je Kohoutkova mama pekla krofe, bilo je novo leto, prišel je pust, zdelo se je, kakor da se je vse zgodilo v eni sami uri, človek se je komajda ovedel, že je bil tu veliki post. Gozdovi na pobočjih gora so bili še vedno obdani z ivjem, niti ena sama vejica se ni zganila, niti eno samo stebelce trave še ni poglalo, toda že je bil tu veliki post, z njim pa priprave na praznovanje velike noči, in takoj po praznikih je izbruhnila pomlad, mi, stari evangeličani in obenem resnični pripovedovalci te zgodbe, pa se ne moremo zadržati, da ne bi povedali, da pomlad v Cieszyński Šleziji v sebi skriva nenadnost reformacije, vročina se na lepem podolgem in počez razširi čez to zemljo kakor krivoverski ogenj. Kohoutkova mama je ob svitu odšla na vrt in se vrnila ob mraku, da bi se lahko začela ukvarjati s pripravo jedi. Pomladi in poleti je bilo na sporedu zagotovo več kot deset svečanih kosil, rojstni dan Kohoutkovega očeta, rojstni dan mame gospe Vande, pojavljali so se nepričakovani gostje, letoviščarji so spraševali po najemnih sobah, za nekaj dni je pripotoval doktor Sztwiertnia s hčerkami, zemlja pod nogami je bila suha, iglice so pokale, vonj po mešanih gozdovih se je zlival z vonjem po olju za sončenje, gorela je Barania Góra in z oken na podstrešju so se videli oblaki dima in oranžni ognjeni zublji. Vsi prebivalci so stali na vrhovih okoliških hribov in opazovali vsakoletni požar, samo pari katolikov, ki so se porazgubili v visoki luteranski travi in pogreznili v pogubne strasti, se niso mogli odtrgati drug od drugega in so negibno, dobesedno pod našimi nogami pričakali konec spektakla. Avgust je bil že hladnejši, rečno dno

se je počasi temnilo, ob najlepših septembrskih dnevih so se že dogajale zmrzali, ob mraku pa, če si globoko vdihnil zrak skozi nosnice, si začutil v njegovem vonju navzočnost prvega, na nebu že porajajočega se in prežečega snega. Bližal se je Omin rojstni dan. Trava na vrtu, ki je bil nekoč dvorišče velike klavnice, je rumenela. Omin rojstni dan se je bližal z vsakim novim dnevom. Čas, ki se ga Kohoutek spominja, je bil vedno v znamenju pričakovanja njenega rojstnega dne, ki naj bi se zgodil čez eno leto. Čez pol leta. Čez en mesec. Čez en teden. Jutri.

III.

Stekel je okoli hiše in zagledal svojo trenutno žensko, ki je šla ravno mimo ogromnega okna jedilnice. Tam je svetila luč, pripravljali so mizo za večerjo, zavese niso bile zagrnjene. Hodila je in preprosto strmela predse, ni naredila nobenega naravnega refleksnega giba, ni obrnila glave proti svetlobi, ki jo je obdajala, ni pokukala v osvetljeno notranjost.

“Baba hudičeva! Ve, da me tam ni, zato sploh ne pogleda tja,” je pomislil za vogalom prežeči Kohoutek. “O, Gospod Bog, ki dobro veš, da se k Tebi ne obračam brez razloga, povej, le kako je mogoče, da ta ženska vedno vse ve? Le kako ve, da nisem v jedilnici?”

Ko je končno prispela k njemu, je stopil korak naprej in jo prijel za roko. Ni je objel, ni ji rekel niti besede, samo prijel jo je za roko, se obrnil in jo odpeljal na varno mesto.

Sprehajala sta se po šahovnici luči, ki so jo pravokotniki osvetljenih oken ustvarjali v travi, premikala sta se samo po temnih poljih. Hodila sta hitro, skorajda tekla. Kohoutkova trenutna ženska je vse težje, vse bolj hropeče dihala. Kohoutek ji z ramen ni snel nahrbtnika in ni ji pomagal nesti kovčka; v obupu, ki ga je zajel, jo je vlekel za seboj, cukal jo je za roko in ji kar naprej boleče stiskal prste. Vse to je počel malce ponevedoma, malce pa zato, da bi jo kaznoval za težave, ki mu jih je nakopala s svojim nezaslišanim prihodom.

Mi, stari pokvarjenci, ki ta prizor opazujemo s smehom, pa tudi s strahom, polnim posebnega sočutja, lahko dodamo, da sta bila Kohoutkova jeza in obup podkrepljena z razumsko pretkanostjo. Kohoutku je bilo jasno, da s tem, ko skupaj s svojo trenutno žensko hiti naokoli, pravzaprav povečuje tveganje in dramatično napetost. Ne le da bi zdaj nekdo lahko opazil njegovo trenutno žensko, kako se sprehaja po vrtu, zraven nje bi lahko opazil celo samega Kohoutka. Poleg tega bi lahko nekoga zmotilo

dejstvo, da Kohoutka ni doma, vsak hip bi se lahko razlegel krik: "Kohoutek, kje si?" Kohoutkova mama bi si lahko, potem ko bi opazila Kohoutkovo čepico v predsobi, mislila, da je kakor po navadi lahkomiselnost in kdo ve zakaj stekel na dvorišče brez nje, lahko bi torej vzela čepico in se podala za njim. In takšnih možnosti je bilo še na tisoče. Toda obstajala je tudi majhna, čisto majcena možnost, da se ne bo zgodilo nič. A treba je priznati, da je bil Kohoutek kljub neprijaznim okoliščinam pravzaprav vesel, da vidi svojo trenutno žensko. Dotikal se je in z njim se je dogajalo to, kar se je vedno dogajalo z njim, kadar se je dotikal. Kohoutek je bil tedaj zreduciran na lastne dlani. Ko se je dotikal, je bil ves njegov obstoj zbran v njegovih dlaneh. In v tem trenutku, ko je Kohoutek goreče stiskal roko svoje trenutne ženske, je bilo še posebej mogoče reči, da je dobesedno držal vso svojo usodo v krčevito stisnjeni pesti.

Vlekel jo je proti stari klavnici. Kohoutkova trenutna ženska je videla pred seboj samo goste grmiče, ki so se ji zdeli kakor temni griči, nasadi jelk, lesk, repinca in sladkornega trsja. Kot ovira, ki je za nobeno ceno ni mogoče prebiti. Toda Kohoutek jo je vseeno vodil po nekakšni stezici in trenutek pozneje so se med goščavo začele svetiti bele okrušene stene. Vrata so se neslišno odprla in ljubimca sta stopila na varno področje. Tudi sredi rjavečih mesarskih strojev, nekakšnih spomenikov minulega obdobja, ju ne bi smel najti noben zasledovalec. Kohoutek pa je bil kljub temu še vedno nezadovoljen.

"Pojdiva gor," je rekel in končno vzel kovček iz rok svoje skrajno utrujene trenutne ženske.

"Težek je ko hudič," je zasikal čemerno in se prvi začel vzpenjati po lesenih stopnicah.

Ko se je trenutna ženska znašla na podstrešju, sprva sploh ni mogla doumeti, v kakšen svet je prispela. Čeprav ji je Kohoutek pripovedoval o vsem, ji ni nikoli omenil, da v njegovi družini obstaja dolgoletna navada kopičenja osnovne embalaže. Najprej so kopčili kartone, potem je napočilo obdobje kopičenja plastičnih vrečk; nekoč so zbirali tudi papirnate vrečke, v katerih se je shranjeval sladkor, moka ali riž (čeprav je bil riž hrana, ki so jo augsburški evangeličani le redko jedli).

Pred Kohoutkovo trenutno žensko se je razprostrl pravcati kubistični prostor.

Kdo je prvi na svetu iznašel karton? Kdo je bil izumitelj prve škatle? Zagotovo obstajajo enciklopedisti, ki poznajo datum in imena iznajditeljev. Prav gotovo se je v prvem nadstropju klavnice nahajal vsaj po en primerek iz prve serije. Tam pa so bile nedvomno tudi škatle iz predvojnega obdobja

z danes še vedno čitljivimi napisi: *Paweł Molin, Cieszyn, żywila, kmetijski proizvodi, gradbeni material, Knjigarna in papirnica Ryszard Płosyka Jabłonków, Veleblagovnica Scharberta v Ustronju, Fusek in sinovi, stekleni, porcelanasti in galanterijski proizvodi, Bratje Amsterdam, pleteni izdelki in svilene nogavice, češki Cieszyn.*

Tam so se dvigali kupi kartonov iz časov nemške okupacije v gotskih hieroglifih, ki jih Kohoutkova trenutna ženska ni znala razvozlati, masivne kocke z napisom UNRRA, neskončne količine najobičajnejših sivih kartonov, v katere so nekoč zavijali božična darila ali pakete za zapornike, potem škatle, ki so bile nekoč polne jabolk, ali krhke posode, škatlice, ki so dišale po naftalinu, sivem milu ali tobaku. Škatlice, ki so do danes ohranile vonj po petdesetih letih, vonj po prvih pomarančah in limonah. Tam pa so bili tudi kartoni, ki so izvirali iz neznanega obdobja in so bili prekriti s prahom in pajčevinami.

Kohoutkova trenutna ženska je sprva pomislila, da jo je Kohoutek pripeljal v to pokopališče embalaže zato, da bi tam skupaj malce pospravljala. Kohoutek se je namreč v resnici kot pobesnel zapodil med kartonaste piramide in jih začel prelagati. Kohoutkova trenutna ženska je dobro poznala njegove strahove in navade, zato je vedela, da so vanj že od malega vbijali načelo, da si je vse v življenju treba zaslužiti z nadčloveškim delom v nečloveških pogojih. Predstavljala si je torej, da želi Kohoutek osmisлити njen prihod, si zaslužiti njeno navzočnost z nadčloveškim delom pospravljanja podstrešja stare klavnice. Ko bosta končala delo, ko bodo vse škatle ustrezno zložene in razporejene, bosta odšla navzdol, se sprehodila čez vrt, smelo vstopila v jedilnico, Kohoutek pa bo razločno naznanil:

“Mama, oče, žena in vsi vi, dragi stanovalci, tu je moja trenutna ženska, s katero sva skupaj pospravila podstrešje. Nekdo je, hudiča, to končno moral narediti.”

“Nemogoče,” bo odgovorila Oma, Kohoutkova babica, z navdušenim, a nejevere polnim glasom, “da sta čisto sama pospravila podstrešje!? Morala sta se nadčloveško nagarati!”

Drugi stanovalci jima bodo z molčečo odobritvijo naredili prostor za mizo in nepričakovan prihod Kohoutkove trenutne ženske bo legaliziran s pomočjo skrbno gojenega družinskega etosa nadčloveškega dela v nečloveških pogojih. Toda to je bila samo utvara, ki je prešinila zmedeno, načitano glavico Kohoutkove trenutne ženske. Med kartoni se Kohoutek ni nahajal zato, da bi jih pospravil, temveč da bi iz njih naredil nekakšno zavetišče oziroma ležišče.

“Glej, glej, moj moški gradi hiško, v kateri se bova skupaj postarala,” je brez kančka ironije pomislila Kohoutkova trenutna ženska.

Kohoutek je resnično polagal temelje in dvigoval stene. To je počel osupljivo spretno. Prav gotovo sta ga strah in panika obdarila s posebno velikim gradbeniškim navdihom. V vsakem primeru je dajal vtis izurjenega sestavljavca provizoričnih ležišč. Nad posteljo je naredil celo nekaj, kar je po obliki spominjalo na baldahin in je tudi sicer imelo praktično vrednost – nad kupom škatel se je dvigovala dvokapna streha. Kohoutek je za trenutek pomislil, da bi se provizorični nadstrešek splačalo pokriti s plastičnimi vrečkami, toda te so bile shranjene v pralnici in ob odpravi ponje bi nanj prežale dodatne nevarnosti. Poleg tega bi Kohoutkova mama zagotovo opazila, da manjka nekaj vrečk, četudi jih je bilo v pralnici več kot deset tisoč. Potem ko se je dežela osvobodila moskovskega jarma in so skoraj v vsaki trgovini katerega od proizvodov ovili v nekdanj neprecenljivo plastiko, je Kohoutkova mama skoraj vsak dan prišla v pralnico in tja položila skrbno zložen novi eksponat, zato je tudi dobro vedela, kakšne so zaloge. Toda tu na podstrešju stare klavnice je bilo varno. Že davno ni nihče pokukal semkaj. Zadnje kartone so na podstrešje prinesli pred desetimi leti. Evropski evangeličani so takrat v njih pošiljali darove – kavo, čaj, čokolado, šampon in pralni prašek –, toda začuda je iz teh najnovejših škatel izpuhtel sleherni vonj. Niso dišale po vojnem stanju. Dišale so po ničnosti.

Kohoutek je delal brez počitka in se ni odzval niti z besedo. Njegova trenutna ženska je sedela na kovčku, kadila in prav tako molčala. Šele ko je končal, se je pretegnil, si otrl pot s čela in vprašal:

“Kdaj si pripotovala?”

“Zdaj,” je odgovorila Kohoutkova trenutna ženska.

IV.

Kohoutek ni spal, ležal je na hrbtu in razmišljal. Kaj naj naredim, Gospod Bog, kaj naj naredim? O, Gospod Bog, ki dobro veš, da se k Tebi ne obračam brez razloga, povej za božjo voljo – kaj naj naredim?

Nad streho hiše je plavala norost novembrske noči, bila je enajsta zvečer, ob tem letnem času pa to pomeni, da je noč tiha in popolnoma črna, pot je zavita v največjo temo, človek tedaj ne ve ne tega, kaj bi s seboj, ne kam naj se obrne. Stanovalci že davno spijo. Beli oblaki se podijo po nebu tako hitro kot kanuji rdečeokožcev in zdi se, da večno negibni hribi vseeno

niso popolnoma izključili možnosti, da se premaknejo. Tam na podstrešju stare klavnice pa zavita v tri volnene odeje spi moja trenutna ženska.

Kaj naj storim? Kaj naj storim? Kaj se bo zgodilo, ko bo naslednjega dne nekdo opazil, da tri volnene odeje ne ležijo tam kot po navadi? In kaj se bo zgodilo, ko bo mama opazila, da je kruh površno odrezan in da manjka ogromen kos lovske klobase? Rekel bom, da sem jo jaz pojedel. A s tem, da sem nekaj pojedel na samem, ne pa za urejeno, pogrnjeno mizo, bodo vsekakor težave. Z odejami je še huje. Vsak trenutek bo nekdo opazil, da tri volnene odeje ne ležijo na njihovih mestih, to bo šele cirkus.

Tri volnene odeje bi morale ležati na lesenih klopeh v sobi s kaminom. Ob tem letnem času sicer nihče ne hodi v sobo s kaminom, resnici na ljubo nihče nikoli ne hodi v sobo s kaminom, toda vedno obstaja strah, da bo morda naslednjega dne le nekdo vstopil vanjo. In ko bo vstopil, kdor koli že to bo, oče ali mama, ali Oma, ali žena, ali otrok, skratka kdor koli že to bo, ni ga vraga, da ne bi opazil, da treh volnenih odej znamke Pledan ni na njihovih mestih.

Res zanimivo, si misli Kohoutek, da nikoli nihče ne vstopi v sobo s kaminom, vsi pa vedo, da tam na lesenih klopeh ležijo tri volnene odeje iz Skoczowa. Res zanimiv paradoks. Kohoutek želi nadaljevati svoje preučevanje, saj podzavestno čuti, da lahko prinese olajšanje njegovim razrahljanim živcem, toda zaenkrat ni nobenega govora o olajšanju, nov strah zareže v njegovo dušo in telo kot s smolo premazano rezilo. Kaj bo potem, ko bodo zjutraj takoj ob svitu začeli iskati dvolitrski kozarec z govejimi polpeti, ki jih do tedaj še niso našli, lahko bi jih namreč začeli iskati v stari klavnici, in če jih ne bodo našli v stari klavnici, bodo odšli na podstrešje stare klavnice in tedaj bodo vsekakor nekaj našli, toda to ne bo dvolitrski kozarec govejih polpetov, ampak moja trenutna ženska. Zgradil sem sicer zavetišče, v katerega se ne bi prebil noben še tako vztrajen okupator, toda člani moje družine se bodo vanj zagotovo prebili.

Kohoutek se obrne na bok in se skrči v embrionalni položaj. In kakor vedno so njegove misli v embrionalnem položaju usmerjene k zločinu. Najbolje bi bilo, si šepeta, ko ga popade nenadna razburjenost, najbolje bi bilo, da jo ubijem. Moral bi vstati, oditi in jo ubiti. Če bodo našli truplo, to bo šele cirkus, toda ne takšen, kot bi bil, če jo najdejo živo. Če jo najdejo živo, bo izbruhnil tako strašen škandal, da se bodo vsi pripravljeni pobiti med seboj. Oče bo hotel ubiti mene, dedek me bo začel braniti in tedaj bo oče ubil dedka, Oma bo ubila očeta, mama bo ubila Omo, pastor bo ubil mamo, pastorgeva žena bo ubila pastorja, pastorgevo ženo pa bo ubila mama gospe Vande, saj jo že od nekdaj sovraži, mamo gospe Vande bo ubila

hčerka gospe Vande, ker noče igrati violine, mene bo seveda ubila žena, posledično pa bodo še nekaj dolgih tednov vsi tako jezni drug na drugega, da se sploh ne bodo pogovarjali med seboj.

Groziti s smrtjo je bila starodavna domača navada. Kohoutek je nesmrtna fraze o ubijanju poslušal, odkar se je naučil poslušati. "Ubila te bom," je govorila Kohoutkova mama Kohoutkovemu očetu. "Treba bi jo bilo že enkrat ubiti," sta govorila oba, kadar je Oma vnovič skrivala kakšno jed. "Vadi, ker te bom ubila," je govorila mama gospe Vande gospe Vandí. "Pri priči ga bom ubila," je govorila Oma, kadar se je dedek vračal domov mrtvo pijan.

Kohoutek se ni nikoli navadil na to domačo retoriko smrti in kar naprej ga je prežemal resničen strah, da bo naposled vendarle nekdo ubit. Kadar koli je stopal po brezkončnih hodnikih, po vežah in sobanah, kadar koli je pokukal v izbe, v katere ni nihče nikoli pogledal, vedno se je bal, da bo naletel na truplo katerega od stanovalcev, ovito v okrvavljeno folijo, oziroma na nečloveško iznakažen človeški kadaver, v naglici nemarno prekrit s časopisi. Ko je šel na vrt, se je vedno bal, da bo tam opazil kos sveže izkopane zemlje, iz katere bo, kakor v ceneni grozljivki, štrlela nekogaršnja mrtva roka.

Najbolje, si ponavlja Kohoutek, bi jo bilo ubiti. Najbolje bi jo bilo ubiti in dobro skriti truplo – potem ne bi bilo nobenega škandala. Ali pa bi se moral z njo končno resno in iskreno pogovoriti. Saj se v času teh nekaj več kot deset tednov pravzaprav sploh nikoli nisva resnično pogovarjala. Jaz sem ves čas lagal, ona pa je kar naprej govorila o literaturi, si pred samim seboj prizna Kohoutek. Kaj naj storim? Kam naj jo spravim? Hotel nima smisla, ker bi vsi vse takoj izvedeli. Ves izključno z augsburškimi evangeličani poseljeni kraj bi takoj vse izvedel. Morda pa bi – blisk nejasnega upanja nenadoma razsvetli Kohoutkovo glavo – morda pa bi jo predstavil kot letoviščarko in jih poskušal prepričati, da bi ji oddali kakšno sobico? Konec koncev se že leta in leta govori o denarju, ki naj bi se ga zaslužilo z oddajanjem sob, vsako leto je v načrtu oddajanje sob, vsako leto na stotine letoviščarjev prosi za prenočišče in vsakič se jih porogljivo zavrne. Vedno je nekdo, ki se s tem ne strinja, ali starši, ali Oma, ali mama gospe Vande. Čeprav je sama najemnica, je proti temu, da bi se drugim oddajale sobe. V to, da bi sobo oddali moji trenutni ženski, si misli Kohoutek, pa ne bi privolil nihče. Ko jo bodo zagledali v njenem nenavadnem kloбуčku, bodo vsi v en glas nasprotovali oddajanju sobe, pa čeprav bi jo morali oddati samo za eno uro. Kaj naj storim? vročično razmišlja Kohoutek. Kako dolgo bo stanovala na tem podstrešju? Saj bo vendar potrebovala nekakšno

udobje, morala se bo umivati, hoditi na potrebo. Le kako bom vsemu temu kos? Le kako mi je mogla storiti kaj takega?

Nenadoma so zaškripala tla in Kohoutek se je pri priči usedel na posteljo, saj se mu je zazdelo, da njegova trenutna ženska stoji ob vznožju njegove postelje.

“Pridi,” je rekel, nenadoma napolnjen s posebno nežnostjo, v kakršno se včasih v nekaj trenutkih sprevrže človeško razburjenje. Ob postelji stoječi privid se je razblinil, toda nežnost je ostala.

O, moj Bog, je pomislil Kohoutek, o, moj Bog, ki dobro veš, da se k Tebi ne obračam brez razloga, povej, kako je mogoče, da moja trenutna ženska leži na podstrešju predvojne klavnice in jo od veselja loči edino sloj krušičih se strešnikov in košček lepenke? To je vendar absurd brez primere.

Panični strah v duši in telesu Pavla Kohoutka je zdaj odstopil prostor nezaslišanemu pogumu. Če sem jo že zmogel skriti, če sem ji že zmogel prinesiti kruh, klobaso, limonado in tri odeje iz sobe s kaminom, če sem že vse to zmogel storiti, bom storil še več: na skrivaj se bom odpravil k njej in seksal z njo, je skoraj na glas dejal Kohoutek in vstal. Sicer pa – je razmišljal naprej – le kaj vidi na meni? To, kar vidijo tudi druge ženske, privlači jo ta presneta veterina, je odgovoril samemu sebi. V tišini in temi se je začel oblačiti. Oblekel je hlače in pulover, na gole noge je obul škornje, na ramena si je nadel dežni plašč in začel nadvse previdno stopati skozi dolgo vežo proti izhodu. Ko je šel mimo sobe, v kateri je spala njegova žena, se je za hip ustavil, da bi se prepričal o lastni varnosti. Na vrata je prislonil uho in zaslišal njeno umirjeno dihanje. Ubožica, spi, je pomislil in nenadoma ga je zajel naslednji val vznemirjenja. Tokrat je bilo to vznemirjenje tesno povezano z vprašanjem zakonske zvestobe. Ubožica, mirno spi, jaz pa tu počenjam takšne reči. Toliko let sem že vendar s to žensko, je sam pri sebi šepetal Kohoutek, toliko let že, in to, kar počnem, se res ne spodobi. In na lepem je Kohoutek sunkovito odprl vrata in kar oblečen zlezal v ženino posteljo ter jo začel zasipati s strastnimi poljubi. Kohoutkova žena, ki je spala trd in globok spanec, ni takoj doumela, kaj se dogaja. Ko pa se je le dodobra prebudila, ko je prižgala luč in zagledala poleg sebe ležečega Kohoutka v dežnem plašču in škornjih, ga je ogovorila z naslednjimi besedami:

“Človek božji, ali se ti je zmešalo? Zakaj si tako oblečen? Se ti je tudi tista edina siva celica, ki si jo še pred kratkim imel v možganih, skisala? Zakaj mi ne pustiš spati? Kakšne svinjarije ti spet hodijo po glavi?” Kohoutkova žena je namreč pomislila, da se je Kohoutek tako oblekel zaradi nekakšnih perverznih namer. Toda Kohoutek sploh ni slišal njenega pritoževanja.

“Ljubim te, ljubim te, ljubim te,” je krčevito ponavljal in jo še naprej zasipal s poljubi, strastno trgajoč z nje spalno srajco. In naposled se je Kohoutkova žena, ki sicer ni bila nora na Kohoutka, vdala in mu dovolila ostati do jutra. Prej pa se je moral seveda, kot se za običajnega človeka spodobi, preobleči v pižamo.

Prevedel Klemen Pisk